

Historia produkcji tekstylnej jest niezmiernie bogata pod względem technicznych rozwiązań splotów i skrętów włókien. Początków rozwoju tej gałęzi gospodarki wytwórczej człowieka możemy szukać już w okresie paleolitu górnego i mezolitu. Sztuka użytkowania włókien związana była nie tylko z produkcją ubiorów, ale także pozyskiwaniem jedzenia, budownictwem oraz wytwarzaniem pojemników. Pojawienie się nici czy też sznura skręcanego z przędzy roślinnej można uznać obecnie za rewolucyjne, gdyż umiejętność przetwarzania trawy, liści oraz trzciny na różnego rodzaju plecionki, maty i tkaniny w olbrzymim tempie przyspieszyła adaptację człowieka do warunków ekosystemu, w których przyszło mu egzystować.

Wytwórczość tekstylna młodszej epoki kamienia jest dotychczas słabo rozpoznana, ponieważ wyroby włókiennicze bardzo szybko ulegają procesom destrukcji w efekcie ich depozycji w ziemi. Wiedzę na temat produkcji i przetwarzania włókien naturalnych w okresie neolitu naukowcy czerpią w oparciu o interpretację zabytków pośrednio świadczących o zaawansowanej produkcji tekstylnej m.in. ciężarków tkackich, szpul czy przęślików. Zupełnie nowych informacji na ten temat mogą dostarczyć analizy mikroskopowe ceramiki naczyniowej zdobionej tzw. ornamentem sznurowym, który był uniwersalnym motywem dekoracyjnym stosowanym przez społeczności niżowe w okresie IV i III tys. przed Chr. Często takie badania stanowią jedyne źródło informacji na temat produkcji tekstylnej w ramach badań mikro ale również makroregionalnych. Niestety, poza nielicznymi wyjątkami, analizy takie nie są praktycznie w ogóle wykonywane.

Celem niniejszego projektu jest próba odpowiedzi na pytanie w jaki sposób został wykonany ornament odciskany rejestrowany na naczyniach ceramicznych odnajdywany w kontekstach funeralnych późnoneolitycznych społeczności zamieszkujących zachodnią część Niżu Polskiego uwzględniając w tym aspekcie rolę produktów tekstylnych. Wyniki badań, uzyskane w trakcie realizacji projektu, pozwolą również zdefiniować stosowane surowce włókiennicze, techniczne rozwiązania splotów oraz rodzaje wyrobów tekstylnych, które prawdopodobnie były wytwarzane oraz użytkowanych w okresie neolitu na omawianym obszarze.

Wyselekcjonowany materiał źródłowy zostanie poddany analizom makro- i mikroskopowym, w oparciu o które zostanie rozpoznany zbiór stosowanych wyrobów włókienniczych podczas produkcji i dekoracji pojemników glinianych. Kolejno przeprowadzone zostaną badania eksperymentalne w celu weryfikacji tez sformułowanych w trakcie analiz specjalistycznych. W ich trakcie wytworzone zostaną wyroby tekstylne z włókien naturalnych, zarówno roślinnych jak i zwierzęcych, które prawdopodobnie zostały użyte przez pradziejowych garncarzy w trakcie tworzenia oraz dekoracji ścianek analizowanego zbioru naczyń. Cały proces będzie odbywał się ręcznie, przy użyciu technik oraz metod stosowanych w pradziejach. Wytworzone w ten sposób matryce tekstylne zostaną odcisnięte na wcześniej przygotowanych kopiach brył ceramicznych, ulepionych z gliny naturalnej, a następnie wypalone.

Badania w znacznym stopniu poszerzą obecną wiedzę na temat wytwórczości tekstylnej późnej epoki kamienia w Europie Środkowej, ale także organizacji społeczno-gospodarczej neolitycznych jednostek kulturowych. Uzyskane wyniki ekspertyz mogą stanowić również przyczynek do badań nad sferą rytualno-symboliczną omawianych społeczności, uwzględniając w tym zakresie rolę wytwórczości tekstylnej i wyrobów włókienniczych. Nowatorskie rozwiązanie stanowią badania eksperymentalne, które dotychczas nie były prowadzone w tak szerokim zakresie. Zastosowanie mikroskopowych analiz materiału źródłowego w połączeniu z eksperymentem archeologicznym pozwoli na interdyscyplinarne oraz kompleksowe zbadanie omawianego problemu. Analizy wprowadzają również do obiegu naukowego zupełnie nową interpretację znanego już materiału źródłowego, który do tej pory nie był poddany specjalistycznym analizom tekstylnym.